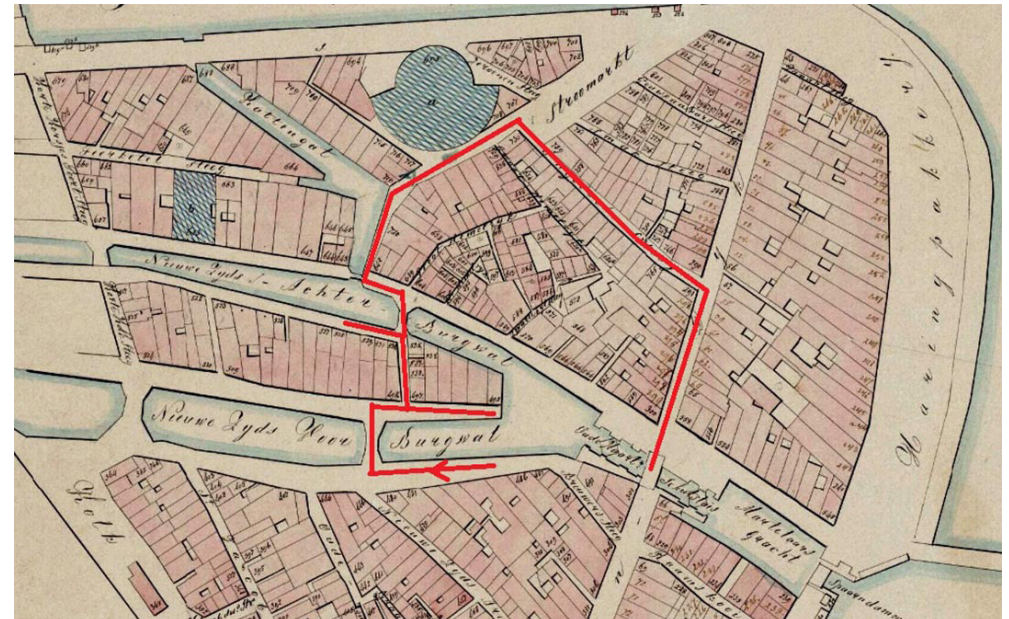

't Eind van de Wereld

uit de serie Virtuele wandelingen met Ria Scharn-Luijben door Oud-Amsterdam

Kom, ga mee, dan wandelen we samen naar 't Einde van de Wereld. Een beetje ver, zegt u? Valt best mee hoor. Vanaf het Stationsplein is het maar een klein eindje lopen. We nemen de rechterbrug die uitkomt op de Martelaarsgracht en lopen hier aan de linkerkant naar de Nieuwezijds Voorburgwal met aan de overkant het Hekelveld. Voor de bedroevende nieuwbouw van Hotel Kimpton De Witt (ooit stonden hier de panden van Wyers' interieurinrichting) staan we stil en kijken naar de overkant waar op nummer 4-10 een groot wit pand staat met bovenin de gevel in grote letters de naam van het pand: 't Eind van de Wereld. Viel wel mee die afstand, toch? Het pand stamt uit 1901, maar de naam is veel ouder en waar komt die dan wel vandaan? Laten we eens terugstappen in de tijd, zo'n tweehonderd jaar ge-

leden ongeveer en een virtueel wandelingetje maken in dit stukje Amsterdam. De Nieuwezijds Voorburgwal is nog een echte burgwal met water en een klein eindje verderop ligt vóór de Nieuwezijds Armsteeg een brug, waarmee we de overkant kunnen bereiken. Amsterdam is nog echt het Venetië van het Noorden, vol met grachten en bruggen. Op veel plekken ontbreken de voor ons bekende kades. Panden hadden vaak een deur aan het water, waarmee ze bereikbaar waren voor boten die vracht kwamen brengen of halen. Als we de brug over zijn, gaan we rechtsaf de Nieuwezijds Voorburgwal op en lopen naar het eind waar de kade eindigt. Voor ons zien we de Oude Haarlemmersluis met daarachter de schepen op 't IJ. Verderlopen kunnen we niet, want de Nieuwezijds Achterburg-

- ▲ De wandeling begint op de Nieuwezijds Voorburgwal
- ◀ NZ Voorburgwal, vlak voor de demping in 1884, gezien naar het noorden met het Hekelveld en de Oude Haarlemmersluis

wal (nu Spuistraat) links om de hoek, heeft hier geen kade. De pakhuizen van de Nieuwezijds Voorburgwal staan met hun achterzijde direct in het water. Het pakhuis dat in het verleden op nummer 2 stond, heette de Vier Winden en meteen ernaast op nummer 4 dus 't Einde van de Wereld. Aannemelijk dat het genoemd is naar de noordpunt van dit langgerekte eiland tussen Nieuwezijds Voor- en Achterburgwal dat doorloopt naar het Spui helemaal in het zuiden. We keren daarom op onze schreden terug om de omgeving verder te verkennen. Weer aangekomen bij de brug gaan we rechtsaf het Klimopstraatje in om op de Nieuwezijds Achterburgwal te komen. Links ligt er een kade langs het water, maar rechts staan de pakhui-

- ▲ 't Eind van de Wereld, waar Nieuwezijds Voor- en Achterburgwal samenkomen
- Zijgevel van pakhuis De Vier Winden met daarnaast pakhuis 't Eind van de Wereld voor de demping van de NZ Voorburgwal

zen met hun achterkant in het water en nog steeds verspringt hier de rooilijn van de Spuistraat een aantal meters. Als we een klein eindje naar links lopen, zien we aan de overkant de brug over het Kattengat. George Pieter Westenberg maakte in 1821 een schilderij vanaf dit punt waarop we kunnen zien hoe de situatie toen was. Over het Kattegat ligt een bruggetje en aan het einde buigt het water naar

▲ Klimopstraat, gezien vanaf de NZ Voorburgwal

▲ Klimopstraat getekend door Willem Wenckebach

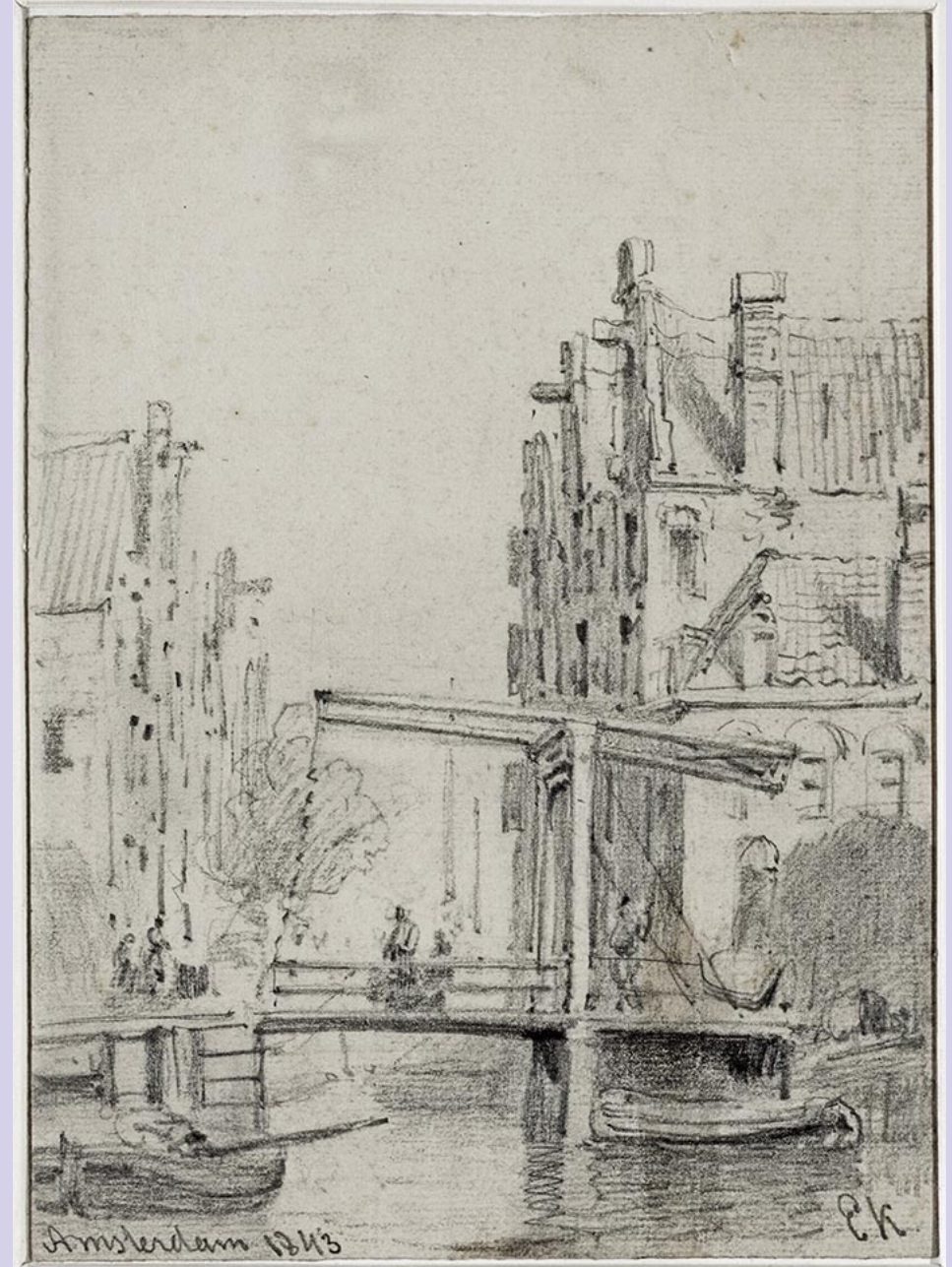
links. Een alleraardigst en romantisch plaatje van een tijd waarin het leven voor veel mensen echt geen rozengeur en maneschijn was. Maar we gaan verder met onze historische wandeling en keren weer een klein stukje terug op onze schreden. Over het water van de Nieuwezijds Achterburgwal ligt, voor het Klimopstraatje, een brug die richting het Groot Hemelrijk leidt en de sloppen en gangen eromheen, zoals de beruchte Zwarte Bijlsteeg die hier iets verder naar rechts ligt. De naam Groot Hemelrijk klinkt hier als een verwijzing naar het hiernamaals, maar met de hemel heeft dit buurtje vol nauwe straatjes en sloppen absoluut geen overeenkomst. Het oude buurtje

- ▲ NZ Achterburgwal, gezien naar het noorden met de brug voor de Klimopstraat
- Ingang Kattegat, gezien vanuit de NZ Achterburgwal; het bruggetje verbindt het einde van het Hekelveld (r) met het begin van de Achterburgwal (l)

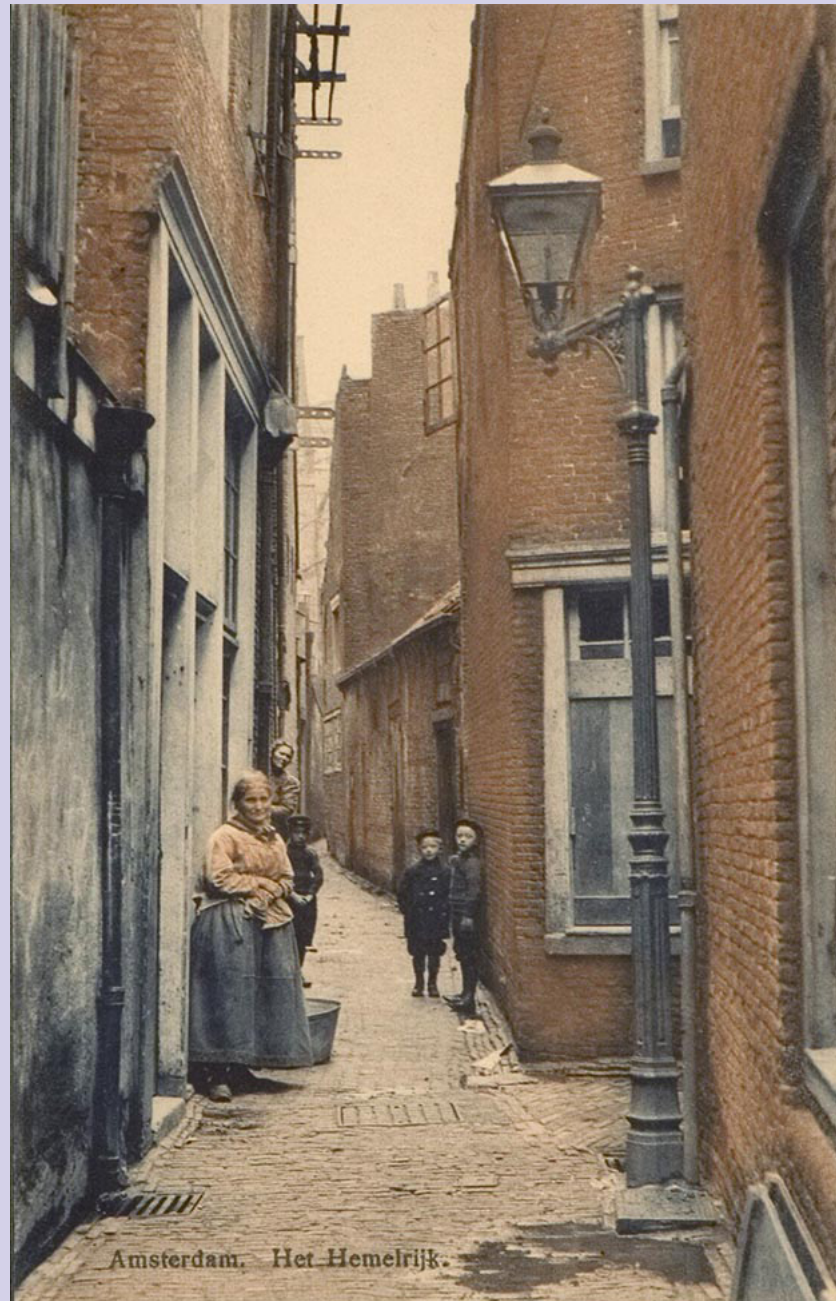

▲ Kattegat, gezien naar NZ Achterburgwal; tekening door G.P. Westenberg

▲ Ophaalbrug over NZ Achterburgwal voor de Klimopstraat

▲ Groot Hemelrijk

▲ Zwarte Bijlsteeg

Twee maal de Koggestraat; links als nog niet gedempt Kattegat in 1822 met uitgebrande pakhuizen, rechts na de demping en herdoopt in Koggestraat

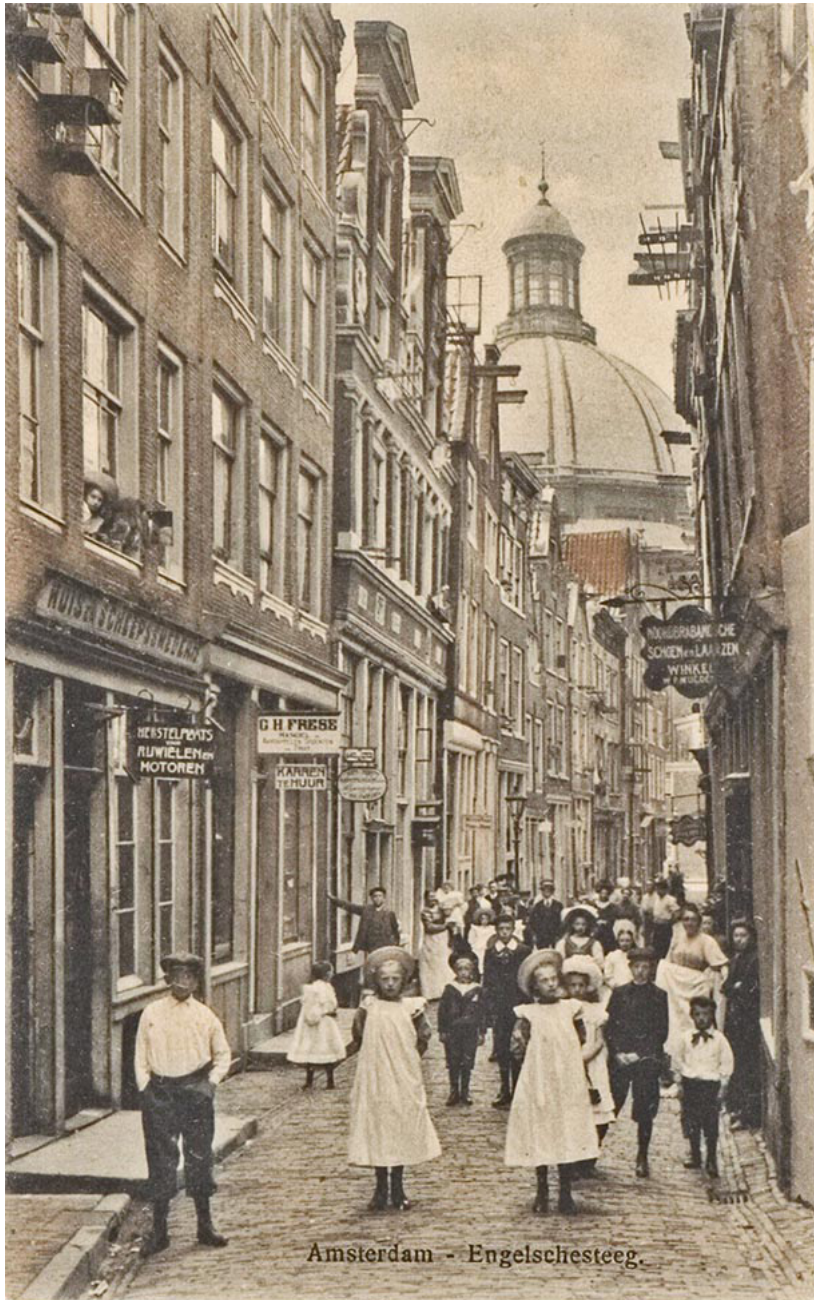

- ▲ Kattegat met links ingang Koggestraat; voor de Nieuwe Lutherse kerk de tweeling-trapgevels Gouden en Silveren Spiegel
- De Stroommarkt met rechts het Singel

dat de Ronde Lutherse Kerk (gebouwd rond 1670) omarmt, is vol van dit soort straatjes. De bewoners kijken ons wantrouwend aan en we slaan daarom linksaf richting Het Kattengat. Het is een smal grachtje dat hier rechtsaf gaat en kort daarop een hoek naar links maakt richting het Singel. Dat tweede deel heeft geen kade, want de pakhuizen, met hun ingangen aan de Teerketelsteeg en de Ossen-spooksteeg, staan hier weer direct in het water. Toen dit deel van het Kattengat gedempt werd, veranderde de naam in Koggestraat, maar de pakhuizen zijn gebleven. Inmiddels zijn ze omgetoverd in fraaie appartementen in een aardig straatje. Het kan verkeren.

Als we op dit punt van het Kattengat zijn aangekomen en achteromkijken, dan zien we daar drie figuurtje lopen. Opnieuw was het George Pieter Westenberg die in hetzelfde jaar 1821 deze plek, nu gezien vanaf de andere zijde, vastlegde voor het nageslacht. Op de brug over het Kattengat loopt een man en langs de kade komt een

◀ De Engelschesteeg tussen Kattegat en (Korte) Nieuwendijk

▶ De Oude Haarlemmersluis met in de verte het Hekelveld en 't Eind van de Wereld

moeder met haar dochtertje ons tegemoet lopen. Op de achtergrond zien we de huizen aan de Nieuwezijds Achterburgwal waarvoor we zojuist hebben gestaan. Wat we hier goed zien, zijn de deuren in de panden die alleen per boot bereikbaar zijn. Een inkijkje in een stad die voorgoed verdwenen is. Het ziet er allemaal heel romantisch uit, maar zeg nu zelf: zou je daar echt willen wonen? We vervolgen onze weg achter de Ronde Lutherse Kerk om richting de Stroommarkt te gaan, waar we rechts afslaan naar de Engelsesteeg. Tegenwoordig kan dat niet meer, want aan deze kant is de toegang tot de Engelsesteeg verdwenen door de bouw van het Renaissance Hotel, maar wij wandelen virtueel en lopen gewoon de steeg in. De Engelsesteeg was een drukbevolkt straatje met veel winkeltjes en bedrijven. Ook met heel veel kinderen zoals te zien is op de foto uit 1910. We komen uit op de Nieuwendijk, slaan hier rechtsaf naar de Martelaarsgracht en staan even later op de brug over de Oude Haarlemmersluis. Als we nu naar rechts kijken, zien we daar weer 't Einde van de Wereld en eindigt hier onze wandeling.

Ria Scharn